

wegwijzers vormingsconcept Katholiek Onderwijs Vlaanderen

aanvangsbegeleiding 2018

Zeven wegwijzers vormen ons ingebouwd navigatiesysteem bij vorming van kinderen en jongeren.

Onze GPS (voor de vorming van kinderen en jongeren) wijst ons 7 routes ('wegwijzers') aan, die we best laten samen-sporen om ons doel te bereiken. Zeven wegwijzers die merkwaardig genoeg samen één te volgen weg vormen.

Als deze 7 wegwijzers ons mogen oriënteren -bij het vormen van kinderen en jongeren en in onze omgang met elkaar-, dan is de kans vrij reëel dat wij 'in de buurt van onze bestemming komen'. Dat wij vrij aardig in de buurt komen van wat nu juist bedoeld wordt met vormingswerk (met leren en opvoeden dus) binnen het concept van de katholieke dialoogschool.

Deze 7 wegwijzers vormen als het ware ons ingebouwd navigatiesysteem. Ze zijn niet gekozen omdat ze trendy of in de mode zouden zijn. Ze hebben fundamenteel te maken met de roots of de inspiratiebronnen van een katholieke school en met de vorming die wij kinderen en jongeren willen meegeven. Ze oriënteren het totale doen en laten op school en appelleren iedereen -die op welke wijze dan ook- bij de school betrokken is.

Witruimte

Op de symbolische voorstelling hieronder merk je ook een achtste 'witruimte'. Bedoeling is dat elke school/schoolgemeenschap vanuit haar eigen context, inspiratie, opvoedingsproject/visie, stichters/bezielers, geschiedenis, een eigen accent, een eigen wegwijzer (of wegwijzers) kan toevoegen die wezenlijk zijn voor hen of die misschien uitklaren onderweg... Of wegwijzers die onderweg misschien worden aangereikt door leerlingen of collega's.

Bij de Frans-Joodse filosoof Marc-Alain Ouaknin lezen we over deze witruimte het volgende: 'Het wit is één van de meest essentiële aspecten van de literatuur. Het is misschien zelfs haar fundament. Een tekst is literair door zijn witruimtes, zijn stiltes, zijn weglatingen en onderbrekingen, die de lezer uitnodigen om naar binnen te gaan, om er zijn verbeelding, zijn interpreterend vermogen, zijn vragen, zijn verwachtingen en soms zijn teleurstellingen te ontwikkelen. Door de leemte van het lege en het witte geeft de tekst aan zijn publiek de mogelijkheid om mee te werken, om te proberen een nieuw antwoord te geven op de vraag die de tekst met zich meebrengt of die hem werd overgeleverd.' In een katholieke dialoogschool krijgt iedereen ook deze witruimte als uitnodigende wegwijzer mee.

Natuurlijk kunnen we veel richtingen uit met deze wegwijzers, dat is ook de bedoeling. Ze zijn breed interpreteerbaar; maar in wat nu volgt willen we ons de vraag stellen welke kleur en inhoud de Joods-Christelijke traditie eraan geeft.

Voorstelling van de wegwijzers die dienen als inspiratie voor zowel het nieuwe leerplan van het baso als het so van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Bespreking van de zeven wegwijzers vanuit de Bijbelse (Joods-Christelijke) traditie.

- **Duurzaamheid**

Duurzaamheid wil letterlijk zeggen: dat het moet blijven duren. Wat we leren aan kinderen en jongeren moet blijven(d) duren. Het zal blijven(d) duren in hun verdere leven! We leren immers om te leven. Ook al zien we bij onze kinderen/jongeren niet altijd het directe resultaat van onze inspanningen, maar het zaad kiemt toch. *‘Het gaat met het Rijk Gods als met een man die zijn land bezaait, hij slaapt en staat op, ’s nachts en overdag, en ondertussen kiemt het zaad en schiet het op, maar hij weet niet hoe.’* Onderwijzen is tijd en ruimte gunnen om te groeien.

En jawel, **duurzaamheid** heeft ook een ecologisch kantje. De scheppingsgedachte dat de wereld ons gegeven is en dat wij er als goede rentmeesters verantwoordelijk voor zijn. Gave (gekregen) en opgave (verantwoordelijkheid) dus. Kinderen en jongeren helpen om ‘open te komen’; verwonderd te zijn om wat aan ieder ‘zomaar’ gegeven is. Kinderen en jongeren appelleren, oproepen - ‘zin’ laten krijgen, ‘goesting’ tot het nemen van initiatief en verantwoordelijkheid.

- **Gastvrijheid**

Je zou '**gastvrijheid**' ook 'openheid' kunnen noemen! Natuurlijk zetten we de deur van de school open voor zoveel mogelijk leerlingen. Dit vanuit onze plicht om niemand uit te sluiten van vorming en onderwijs. Maar is -iedereen- -écht- welkom? Ook die lastige leerling in je klas? Ook dat kind dat het bloed van onder je nagels haalt? Ook die collega die niet je mening deelt. **Gastvrijheid** en openheid zijn een uitdaging om iedereen kansen te geven in een katholieke school en vooral om uitsluiting en pesten te voorkomen, te bestrijden, monddood te maken.

Trouwens, over **gastvrijheid** en openheid gesproken. Ooit was er niets, -in elk geval totaal onvoldoende voor 5000 man-. Eén jongen zei: "*Hier, Jezus, vijf keer brood en twee keer vis*". *Het wonder gebeurt daar waar men mogelijkheden ziet, waar men leert te vermenigvuldigen door te delen.* **Gastvrijheid** en openheid is wat oorspronkelijk louter en alleen voor jezelf was bestemd, delen met anderen... Jezus trekt als rabbi/leraar zoveel volk aan dat zijn leerlingen in paniek slaan. Hoe krijgen we dat hier nog georganiseerd? Hoe kunnen we dat allemaal...? Wij krijgen hier van alle soort volk bijeen, sommigen komen hiernaartoe om te profiteren, maken misbruik van onze goedheid, en met zo'n massa breken er straks nog relletjes uit... 'Wir schaffen das' laat zich echter inpassen op elke school die **gastvrijheid**/openheid hoog in haar vaandel draagt!

- **Generositeit**

'Er moet feest en vreugde zijn omdat de broer van jou dood was en levend is geworden verloren was, en is teruggevonden.' De **generositeit** is als geen ander een teken van de evangelische radicaliteit die in onze traditie een wegwijzer is. In het verhaal van de vader die zijn verdoolde zoon met open armen ontvangt, is de houding van de plichtsbewuste oudste zoon heel menselijk en begrijpelijk. Zijn verwijten aan de vader over '*die zoon van u*' krijgen echter een heel nieuwe wending als de vader hem weer verbindt met '*die broer van jou*', vanuit een liefdevolle relatie die mild is en niet veroordeelt.

Als een houding van vergeving, mildheid, geduldige liefde en uitstel van oordeel voor ons een wegwijzer is, dan stelt deze aan elke onderwijsverstrekker altijd opnieuw de confronterende vraag: 'Hoe kan onze school een plaats zijn waar iedereen -nieuwe- kansen krijgt, waar falen niet gezien wordt als een mislukking maar als een groeikans? Waar vergeving mogelijk is?' Het verhaal van de wachtende Vader indachtig. Want overal en altijd zijn er wel twee zonen/dochters...

- **Kwetsbaarheid**

De vierde wegwijzer roept verbazing op. Waarom staat er '**kwetsbaarheid**', en niet 'weerbaarheid'? Bij het verhaal van de onvruchtbare vijgenboom (midden een wijngaard nota bene!) pleit de tuinier voor de boom die een teleurstelling is voor de eigenaar. '*Heer, laat hem dit jaar nog staan, laat mij eerst de grond eromheen omspitten en er mest bij brengen. Misschien draagt hij zo volgend jaar vrucht.*' Zoals die tuinman willen we verder kijken dan de fragiliteit van hen met wie we op weg zijn. De gedroomde leraar/opvoeder/directeur is misschien wel diegene die de anderen laat openbloeien, niet alleen ondanks, maar net dankzij haar/zijn **kwetsbaarheid**. Doorheen de fragiliteit, de 'faiblesse' willen we blijven werken en hopen op kleine en grote tekenen van 'promesse'. De beweging van 'faiblesse naar promesse' is geïntegreerde bewegingsopvoeding in veel doen en laten op onze scholen. Zo worden onze scholen tot veilige plaatsen waarin de ander zichzelf mag zijn, niet volmaakt, maar gewoon zichzelf.

- **Rechtvaardigheid**

De roep om **rechtvaardigheid** klinkt overal, ook in onze scholen. Dit vanuit de exodusgedachte dat God steeds weer 'bevrijding' is en een oproep om tegen elke vorm van onrecht in te gaan. Gelukkig en dank aan de Mozes-figuren in onze scholen die ons appelleren om mee werk te maken van een rechtvaardige, democratische samenleving.

Maar toch... Het verhaal van de 'arbeiders van het elfde uur' stoot ons op het eerste zicht tegen de borst. Dit is toch niet rechtvaardig? Diegenen die minder gewerkt hebben, krijgen evenveel als de arbeiders die minder lang werkten. *'Vriend ik doe u toch geen onrecht? Zijt gij niet met mij overeengekomen voor één denarie?'* De werkgever houdt zich aan zijn woord. Samen bouwen aan een schoolcultuur van **rechtvaardigheid** waar iedereen tot zijn recht komt, niet alleen de sterksten, is natuurlijk geen pleidooi voor willekeur. Geen barmhartigheid zonder **rechtvaardigheid**. Maar sociale gerechtigheid is wel een radicale oproep tot nieuwe menselijke verhoudingen waar de laatsten speciale aandacht krijgen omdat ze al zoveel achterstand hebben opgelopen. De prangende vraag waartoe de wegwijzer '**rechtvaardigheid**' ons uitdaagt is: 'Hoe kunnen alle leerlingen en collega's tot hun recht komen in onze katholieke school?'

- **Uniciteit in verbondenheid**

De zesde wegwijzer vertelt het verhaal van hoe je slechts in dialoog en doorheen **verbondenheid** met anderen jezelf kan worden. Wellicht overkomt het jou ook weleens: de neiging om anderen te willen modeleren naar ons model en onze visie. **Verbondenheid** betekent niet dat we allemaal dezelfde(n) moeten worden. Echte **verbondenheid** kenmerkt zich doorheen het verschillend mogen zijn, door **uniciteit in verbondenheid**. Niet iedereen gelijk maar wel iedereen evenwaardig: elke persoon op onze school is 'eigen-aardig' maar 'evenwaardig'. Om 'goed te doen' voor allen kunnen we juist niet 'gelijk doen voor allen'. Als je mensen op gelijke manier wilt behandelen, moet je dat op verschillende manieren doen. Ook al pas je niet in het geijkte beeld of het rijtje, jouw eigen originele inbreng doet ertoe in het geheel en is onmisbaar.

'Hoe komt het dat iedereen hen hoort spreken in zijn eigen moedertaal?' In het Bijbelse Pinksterverhaal is er de ervaring van eenzelfde passie, eenzelfde bezieling over alle verschillen heen. De zesde wegwijzer is een uitdaging om de diversiteit en de pluraliteit in onze katholieke scholen te zien als een kans en een verrijking. Hoe kunnen we in dialoog gaan met elkaars anders-zijn en zo mensen in een verbindend schoolklimaat helpen groeien naar de unieke persoon die ze zijn.

- **Verbeelding**

Eigen aan leren is 'iets nieuws bijbrengen'. Een leraar is daarom als een ontdekkingsreiziger. Wat zij/hij reeds bezit, heeft ontdekt: daar wil zij/hij anderen (leerlingen) heen brengen. Kinderen en jongeren begeleiden in het leren is daartoe van vaste en bekende paden durven afwijken om nieuwe paden te bewandelen en horizons te verkennen. Daar begint elke **verbeelding** en alle creativiteit. Concreet wil dit zeggen: leren/durven/willen 'out of the box'-denken, (vastgeroeste) structuren durven verlaten durven afwijken van vaste en gekende paden, niet blijven vastzitten in (oude) denkpatronen. Creativiteit en **verbeelding** gaan altijd verder dan wat we weten, zien en horen. We hebben symbolen, metaforen, beelden nodig in onze vorming en in ons mens worden om dingen te zeggen of te tonen die we niet zomaar kunnen vatten.

'De honden onder tafel eten immers van de kruimels van de kinderen.' Deze uitspraak van de Syro-Fenicische vrouw die eerst op weerstand botst omdat zij een vreemde is en er niet bij hoort, opent Jezus de ogen, confronteert Hem en leert Hem anders denken en zien.

'Ik heb een hekel aan iemand die beweegt maar niet weet waarnaartoe,' zegt de Nederlandse profvoetballer en coach Johan Crujff. Mogen deze wegwijzers ons alvast inzicht en uitzicht bieden bij het 'waarnaartoe' én het 'vanwaaruit' bij het vormen van kinderen en jongeren.

22 01 2018